

AZ ERŐ ÉS A SZERETET APOSTOLA

2Tim 1,7

Az emberi élet egyik velejárója a félelem. A félelem, mint külsőleg ható, de belsőleg átélte tényező megtalálható az élet minden szakaszában. A kisgyermek a sötétségtől fél, az ifjú a betegségtől, az idős a haláltól. Mivel befolyásolja az egyén gondolatvilágát és cselekedeteit, a társadalom a történelem kialakulásában is szerepet játszik. A primitív ember a természeti jelenségeket és tárgyakat lélekkel ruházta fel, s mint a természetfeletti hatalom megnyilvánulásait, rettegve imádta. A zsidó nép, amely a vallások történetében elsőnek jutott el az egyistenhit fokára, Istenéhez, Jáhvéhoz félelemmel közeledett. Jézus fellépésének egyik felmérhetetlen jelentősége éppen ennek a félclemnek a kiküszöbölésében áll. Ő az úr és szolga viszonyt az atya és gyermek kapcsolatával helyettesítette, s ezáltal eltüntette azt a távolságot, amelyet a félelem alakított ki a világ felett álló Isten és gyarló teremtménye, a hozzá imádkozó ember között.

Az emberiség gazdag olyan személyiségekben, akik nagy szolgálatot tettek a haladás egyes területein, de kevésbé bővelkedik olyanokban, akiknek hitet megtartó munkássága jövőt kifejező szó, félelmet feloldó tett volt. Ilyen emberek voltak a 16. század világosság-prófétái, és ilyen volt Dávid Ferenc is. Ők a régi egyház üdvözlés, vagy elkárhozol fenyegetéseitől szabadították meg a szeretetre, az új megértésére szomjazókat. Dávid Ferenc tovább ment a reformáció útján, s a kötöttségektől megszabadulva, szélesre tárta az ablakokat, hogy süssön be rajtuk Isten fénylő világossága.

Ez a mai ember számára talán egyszerű és magától érthető, de abban a században máglyát gyújtó tett volt. Pál apostol már felismerte, hogy Jézus tanításának követésére nem a félelmet ismerő lélekre, hanem erőre és szeretetre, Istentől kapott józanságra van szükség. Ez adta Dávid Ferenc reformációjához a lendületet, ez volt mozgatóereje, pótolhatatlan energiaforrása: Istentől kapott értelme és Istenbe vetett rendíthetetlen hite.

Dávid Ferenc hozzá mert nyúlni a lélekhez, a mikrokozmosz világához, hogy kétkedő kérdéseire megkapja a választ, s betekintést nyerjen Isten gondviselő tevékenységébe. Számára Isten élő és jelenvaló valóság volt. Benne élt Istenben. Mikor a negyedik evangélium írójának megfogalmazása szerint vallotta, hogy: „Isten lélek“, tulajdonképpen vizsgálódása szabadságát fogalmazta meg, amely feloldotta a kötöttség rettegését. A szellemi valóság felismerésekor a mindent betöltő Erőt találta meg, akit nem lehet dogmákba önteni és megbocsátó szeretetét üdvözlési lehetőségként áruba bocsátani. Isten nemcsak bizonyított ismeret, hanem tapasztalati valóság. Éppen ezért boldogságunk nem attól függ, hogy miként gondolkodunk Istenről, hanem akarata teljesítésétől, a benne kiteljesedett élet megélésétől. Hiszen Isten nemcsak a jó, az igaz, a szép

végző kiteljesedése, nemcsak gondviselés, hanem ezeknél sokkal több. Ő abszolút szellem.

Ezeknek a hitigazságoknak a felismerése s az ezekből folyó lehetőségek adtak erőt Dávid Ferencnek reformátori munkásságában. Ő magában hordozta az emberség eszményét, vállalta a küzdelmet a felismert igazság védelmében még akkor is, amikor ezek homlokegyenest ellenkeztek az akkori körülményekkel és követelményekkel. Hitte, hogy Isten lelke világosította meg, s ezért hallgatása ámulás lenne. Hitte, hogy a téves elméleteket, amelyek a vizsgálódás szabad szellemét próbálják megkötni a lefektetett, merev formákhoz, a fejlődés dönti meg. Célja egyszerű volt és világos: az embernek a tapasztalat és ismeret segítségével kell a valósághoz eljutnia.

A félelemnek felismerte fejlődést gátló tulajdonságait. Sehol sem írja a Biblia, mondja, hogy a kereszténységet tüzzel vassal, félemlítéssel kell terjeszteni. Ennek a megnyilvánulása volt a tordai országgyűlés végzése 1568-ban, amely szerint: „mindenki azt a vallást gyakorolhatja, amely felfogásával megegyezik, mert a hit Isten ajándéka.“ Az elindulás lehetőségében a szabad választás lényege is benne van. Nem mondta, hogy mindenki az ő követője legyen, hanem az Isten által ajándékozott hitet bízta a belső elhatározás, a lelkiismeret szabadságára a külső tekintély, a kényszerítő hatalom helyett.

Dávid Ferenc tudta, hogy ez a szabadság, amely feloldja az ember félelem érzését, mindenképpen Istenhez vezet. Mert ez ember nem olyan mint a kör, amelyiknek egy jól meghatározott pontja van, hanem olyan mint az ellipszis, amelyiknek két gyújtópontja van: az egyik az Istenből kiinduló élet, a másik ebben az életben megélt és kiteljesedett hit. A mustármagnyi hit, ha jó földbe kerül, terebélyes fává növi ki magát, amely az élet viharai között oltalmat ad az arra rászorulóknak.

Általában minden dogma-rendszer megalkotói abba a tévedésbe estek, hogy lezártnak tekintették elképzeléseiket, mert úgy gondolták, hogy rendszerük már kiforrott és elérte fejlődésének legmagasabb fokát. De ha valamit lezártunk, akkor ezzel el is tiltottuk a fejlődés további lehetőségétől. Dávid Ferenc nem lezárt, hanem keresni akart, s ha más előtte találta volna meg az igazságot, akkor boldog örömmel csatlakozott volna hozzá. Keresésének tévedés-lehetősége előtte is világos volt, de ő vállalta ezt a lehetőséget. Értelme sarkaita, hogy keresésének végcélja a jézusi felismerés végcélja legyen. Nem a tökéletes igazságra áhítozott, mivel tudta, hogy csak Isten bírhatja azt, de áhítozott az isteni emberi viszony tisztázására, amely életünk értékmeghatározója. Ezt a törhetetlen erőt nem tudták felmérni ellenségei, amikor akadályozni akarták Istenhez vezető útját. Mikor már minden vádjuk lehull és értékét veszti, akkor ezzel az utolsóval jönnek: hogyan lehet egy ilyen embernek elfogadni a nézeteit és követni őt, aki nem volt állhatatos hitében? Erre mi is kérdéssel válaszolhatunk: felelősségre lehet-e vonni egy kis gyermeket húsz év letelte után, hogy felnőtt ember lett belőle?

Dávid Ferenc reformációja a józanság ismervét hordozta magán. Nem volt újítás, mivel ezeket az igazságokat már Jézus felismerte, s így az ő fejlődő-kereső gyökerei az evangéliumi talaj szilárdságába kapaszkodtak. Mérlegre tette emberi végességét s a megismerés lehetőségét, és a különbségből levonta a következtetést: Isten mindannyiunkat egy cél megvalósítására hívott el, az ő országa építésére. A felbomló kötött-ségek meggyorsították Dávid Ferenc eszméi által a fejlődés ütemét. Ez

ebben a mondatba sűrithető: sötét utcán járt, de lépteit arra felé irányította, ahol a lámpák égtek. Lelkének józansága előtt leomlottak nemcsak a tér, de az idő korlátai is. A megismerés végtelensége és az erre ráfordítható idő közötti félelem-különbséget feloldotta a legtöbbet emlegetett újszövetségi idézete: „Az pedig az örökélet, hogy megismerjenek téged, az egyedüli igaz Istent“. (Jn 17, 3).

Isten nemcsak az erőnek és józanságnak, de a szeretetnek lelkét is adta. Az erő és józanság egymagában még nem elég, hogy előbbre vigyen egy eszmét. A létjogosultságában bízó hitet a szeretetnek kell irányítania. Dávid Ferenc ezzel az érzellemmel kapcsolódott embertársaihoz, s ezt ismerte fel Isten gondviselésében: „Isten szeretet, s aki szeretetben marad, az Istenben marad“. Ez adta reformációjának a félelmet elűző világosságot, az éltető meleget. Nem fenyegetett országpusztulással, nem helyezett kilátásba túlvilági víziókat, nem utat szabott, csak utat mutatott, a szív hullámhosszán közeledve a szeretet után szomjazókhoz.

Kit tartunk nagy embernek? Erre a kérdésre nehéz válaszolni. Nagy ember az, aki megtalálja saját útját és mindig következetesen halad rajta? Vagy aki egyesíteni tudja a hitigazságokat az értelmi felismerés lehetőségeivel? Azt aki meg tudja valósítani a benne rejlő adottságokat és tehetségeket a jövő számára? Nagynak tartjuk azt, aki személyiségében mindezt egyesíti, de ezen túl még hozzá ad valamit: az Istentől kapott erőnek, józanságnak és szeretetnek lelkét. Dávid Ferenc ezt kapta és adta tovább embertársainak megsokszorozott talentumként.

Legyen emlékezés ez az óra, egyházalapítónkra, de egyben felhívás is. Legyen imádság, de egyben fogadalom. Négy száz év beérett gyümölcseivé kell váljunk, amelyekben benne van a jövő magja, a szabadság lehetőségének és megélésének a felelőssége, amely magában hordozza a további fejlődést az elkövetkező századok ígértét.

Isten megáldott kézzel, hogy dolgozzunk és imádkozzunk; megáldott értelemmel, hogy alkossunk és vizsgálódjunk; megáldott szívvel, hogy megértsünk és szeressünk; megáldott elődökkel, akiktől örökségként maradt ránk a tanítás. Közülük ma Dávid Ferenc üzen nekünk: legyetek sókká, szövétnekekké, fényes csillagokká, az előrelépés gyermekeivé, a világosság fiaivá, Ámen.

Dr. JAKAB JENŐ

LEGYEN VILÁGOSSÁG

1Móz 1,3—5; Jn 8,12

Hogy a világosság milyen fontos szerepet töltött be a mindenkori ember életében, kitűnik textusunkból is. A Mózes első könyvében található teremtés leírásában azt olvassuk, hogy Isten az *első* nap teremtette a világosságot, s csak a negyedik nap a napot, a holdat és a csillagokat.